

زندگی

خشک شدن رود بزرگ «کشکان» قطعی است

خشکسالی قرن در لرستان

لرستان در دو گانه بارش سیل آسا و بی‌بارشی و خشکسالی، این سال‌ها را ازپی هم سیری می‌کند و حاصل قرار گرفتن در سویه هر یک از این دو قطب، آسیب دین باغ‌ها و زمین‌های کشاورزی، بلندتر شدن فهرست روستاهای بی آب، تخریب زیر ساخت های شهری و روستایی، افزایش فرونشست و در نهایت افزایش درجه محرومیت این استان است.

فرماندار ماکوه «ایران» خبرداد

از سرگیری پخت نان بربری از امروز صبح در نانوایی های ماکو

همه ساله در ماه رمضان برای اینکه سفره‌های روزه‌داران با کمبودی در تامین نان مواجه نشود تغییراتی در ساعت کار نانوایی‌ها اعمال می‌شود. این تغییرات متناسب با شرایط هر استان و حتی شهرستان متفاوت است و فرمانداری‌ها، بخشدارئی‌ها و در نهایت استانداری‌ها در این باره اعمال نظر نهایی را صادر می‌کنند.

کوتاهی مسئولان در حفظ بافت تاریخی شیراز

گفتارها و نوشتارهای چند ماه گذشته درخصوص بافت تاریخی نشان می‌دهد که ظاهراً (و در کمال شگفتی) هم حامیان طرح توسعه ۵۷هکتاری شاهچراغ(ع) و هم مخالفین این طرح همه از طرفداران سرسخت بافت تاریخی شیراز هستند. وزیر میراث فرهنگی، استاندار، رئیس شورای شهر شیراز و برخی اعضای شورا از جمله حامیان صیانت بافت تاریخی هستند. یکی از آنها بافت تاریخی را میراث و شناسنامه شهر شیراز اعلام کرد و دیگری حفظ هویت شهر را مورد توجه مسئولان دانست و دیگری آن را سرمایه هویتی و گذشته پرافتخار شیراز دانست. برخی از همین مسئولان موافق طرح ۵۷هکتاری، مخالفین طرح را که یک دهه گذشته بویژه در چند ماه گذشته با نامه‌نگاری و مصاحبه‌های متعدد مخالفت خود را از طریق رسانه‌های رسمی کشور و به دواز غرض‌ورزی اعلام کردند، شایعه پراکن، جوساز، موج‌سوار و غوغاسالار رسانه‌های بیگانه و باستان‌گراهای آن طرف آب خواندند و خود را نیز حامیان طرح، مدیران دلسوز، نمایندگان مردم در شورای شهر و آبادگران شهر تاریخی شیراز معرفی نمودند که وظیفه آباد کردن و توسعه حرم به دوش آنها نهاده شده است.

بنابراین یکی از اتفاقات چند وقت اخیر را می‌توان جابه‌جا شدن جایگاه حامیان طرح با مخالفین آن دانست.

این درحالی است که در اوایل دهه ۹۰ که این طرح آغاز شد و ده‌ها خانه وبخش بزرگی از بافت تاریخی پیرامون شاهچراغ تخریب شد، هیچ مسئول مرتبطی برای جلوگیری از تخریب اقدامی نکرد بلکه از تخریب‌ها حمایت کردند. واقعیت نیز همین را می‌گوید. از دهه ۵۰ تاکنون صدها خانه تاریخی و با ارزش معماری بومی در پیرامون حرم تخریب شده‌اند. کافی است یک تصویر قدیمی را با نقشه کنونی مقایسه کرد و گستردگی تخریب‌ها را دید. شهرداری و اداره راه و شهرسازی مجریان تخریب‌ها در چند دهه گذشته بودند که با حمایت متولیان و استانداران وقت به این تخریب‌ها اقدام می‌کردند. آگهی‌های تملیک خانه‌های پیرامون شاهچراغ در روزنامه‌ها به چاپ می‌رسید و پس از مدتی با روش‌ها و ترفندهای گوناگون خانه‌ها به تملک درمی‌آمد و پس از آن تخریب می‌شد. در تخریب‌های یک دهه گذشته ۹ خانه ثبتی تخریب شدند و هیچ‌کس هم مسبب آن معرفی نشد.

تجربه تخریب‌های چند دهه گذشته اعتبار گفته‌های مسئولان مرتبط با این طرح را زیر سؤال می‌برد و نوعی بی‌اعتمادی در مخاطبین به وجود آورده است. مسئولان وقت حدود ۸۰هزار متر از بافت تاریخی را در دهه ۷۰ تخریب کردند و جای آن فضای تجاری و اداری ساختند. مسئولان دیگر در دهه ۸۰، سی و پنج هزار متر از بافت تاریخی پیرامون مدرسه تاریخی ملاصدرا دانشمند بزرگ اسلامی را تخریب کردند و پاساژ طلافروشی ساختند و برخی دیگر از مسئولان خیابان غربی و جنوبی مسجد نور را در دهه ۹۰ با تخریب ده‌ها خانه ساختند. در شرق شاهچراغ نیز بدون داشتن طرح مصوب تاکنون نزدیک به ۳۰هزار متر تخریب شده‌است که در میان آنها ۹ خانه ثبتی نیز وجود داشته است. با وجود این کارنامه چگونه مسئولان کنونی انتظار دارند که دوستداران حفظ واحیای بافت تاریخی گفتارهای چند ماه گذشته را بیاور کنند؟ باید مبنای را تخریب قرار داد مگر اینکه با صراحت و بدون سیاسی کاری طرح توسعه ۵۷هکتاری را ملغی اعلام کنند.

اتفاق دوم که کمی ابهام‌برانگیز است، تغییر و تکذیب عنوان طرح توسعه ۵۷هکتاری شاهچراغ است. رئیس شورای شهر شیراز آن را طرح بازآفرینی کل بافت تاریخی نامیدند و چند نفر دیگر از مسئولان آن را طرح پیرامون حرم‌های مطهر خواندند. دلیل این نامگذاری‌های جدید اتفاقات آتی زیر عنوانین جدید یاد شده باشد. این طرح از ابتدا طرح توسعه واحیای شاهچراغ نام گرفته و قراردادی بین سازمان عمران و بهسازی فارس با یکی از شرکت‌های معتبر در سال ۱۳۸۸ منعقد شد و یکی از اهداف اصلی آن توسعه فیزیکی فضاهای شاهچراغ بوده است. همچنین در کمیسیون ماده ۵ در سال ۱۳۹۰ این طرح با این نام مطرح گردید. توسعه فیزیکی به معنای بزرگ شدن مجموعه است و بزرگ شدن مجموعه بدون داشتن زیربنا خالی در پیرامون آن اتفاق نمی‌افتد و این زمین باید با تخریب بافت پیرامون به‌دست می‌آمد.

اتفاق دیگری که برخی مسئولان سعی در التا کردن آن دارند، تعریف جدید از بافت تاریخی است. در تعریف این مسئولان، بافت تاریخی به معنای بنای تاریخی و ثبتی است. در مصاحبه‌های چند مسئول آنها به صراحت اعلام کرده‌اند که خانه‌های ثبتی حفظ خواهد شد. بافت شهری به زبان ساده مجموعه‌ای منسجم از عناصر شهری است که در کنار هم یک کل هم‌پیوند را شکل می‌دهند. خانه‌ها، کوچه‌ها، میدانی، بازارچه، مساجد و دیگر بناهای جمعی، باغ‌ها و… در کنار هم بافت تاریخی را تشکیل می‌دهند. بنابراین حفظ بافت تاریخی یعنی حفظ این مجموعه منسجم. اینکه به حفظ بناهای تاریخی یا ثبتی متمرکز می‌شوئند، موضوعی انحرافی است. تعداد خانه مطرح نیست بلکه حفظ محله شرقی با تمامی اجزایش یعنی کوچه‌ها و… مهم است. با این نطق مسئولان که حفظ بافت تاریخی را با حفظ خانه‌های میراثی برابر می‌دانند، جواز تخریب کل بافت تاریخی هم داده شده‌است زیرا از ۶۰۰۰ خانه‌ای که در اواخر قاجاز ذکر شده شاید فقط ۱۰۰خانه ثبت شده باشند. با این نظریه می‌توانند کل بافت شیراز را تخریب کنند و همین ۱۵۰ خانه را نگه دارند. متأسفانه وزیر میراث هم در این مدت هیچ‌گاه به این نکته مهم اشاره نکرده است و بیم آن می‌رود که همین دیدگاه از طرف وزارت میراث فرهنگی مطرح شود.

در پایان متذکر می‌گردد که بازنده اصلی اجرای طرح توسعه شاهچراغ از طرح‌های مشابه در بافت‌های تاریخی، تاریخ و فرهنگ ایران است. با هر تخریب بخشی از حافظه تاریخی کشور پاک می‌شود تا جایی که دیگر از این داشته‌ها چیزی به جای نماند. تاکنون برندگان این طرح مالکین پاساژها و مراکز خرید و هتل‌ها بوده‌اند و نه حامیان تاریخ و فرهنگ کشور. بهتر است مسئولان مرتبط با این طرح قافانه و شفاف اهداف خود را بیان کنند. آیندگان اعمال ما را قضاوت خواهند کرد. دکترعلی سامعی، شیرازشناس شهیر در کتاب خود که چندین‌بار تجدید چاپ شده است، قضاوت خود را برای تخریب دروازه قرآن توسط یکی از شهرداران وقت شیراز اینگونه بیان می‌کند: در «مکان دروازه قرآن» یک دروازه زیبا و محکمی از زمان آل بویه بود که نفهمیده و نسنجیده بدون هیچ‌گونه موجهی در سال ۱۳۱۵ خورشیدی به‌دست والی مغربور و شهردار بی‌انصاف وقت و با دشواری فراوان و با کمک دینامیت میروان و با خاک یکسان شد. (علی سامعی، شیراز شهر جویباران، ۱۳۶۳، ص ۵۳۰).

مسئولان قول داده‌اند خانه‌های تاریخی در طرح توسعه ۵۷هکتاری تخریب نشود

هشدار زرد برای بافت تاریخی شیراز

تصویر هوایی شاهچراغ پیش از تخریب های پنجاه سال گذشته

تمامی خانه‌هایی که در عکس دیده می شوند تخریب شده است. عکس از اشمیت

حیدریان

خیرنگار

طرح جامع ساماندھی اطراف حرم شاهچراغ(ع) و سیدعلاءالدین حسین(ع) پس از ۱۴ سال با سفر رئیس‌جمهور در اواخر مهرماه سال جاری بار دیگر در دستور کار قرار گرفت. براساس این طرح قرار است دو حرم شریف با چندین صحن به یکدیگر متصل شوند و محدوده وسیعی برای حضور زائران ایجاد شود. همچنین ضمن ساماندھی ورودی‌های حرمین، امکانات خدماتی و زائرسراهای با قیمت مناسب ایجاد خواهد شد.

این در حالی است که وجود بیش از سیصد بنای تاریخی فرهنگی در محدوده این پروژه؛ از زیباترین مسجد ایران (مسجد نصیرالملک) تا سومین حرم اهل بیت(ع) (شاهچراغ) که همسینگی گردشگری مذهبی، تاریخی و فرهنگی را بهم گره زده است، دغدغهای شده تا فعالان و دوستداران میراث فرهنگی مدعی شوند که اجرای این طرح زمینه‌ای برای تخریب و خروج ۲۰۰ خانه تاریخی ثبت ملی در شیراز را فراهم خواهد کرد. همین امر عاملی شد تا ۲۱ هزار نفر از این فعالان طی نامه‌ای خواستار توقف این اقدام شوند. در این نامه که خطاب به وزیر میراث فرهنگی نوشته شده است؛ امضاکنندگان از عزت‌الله ضرغامی درخواست کرده‌اند که به‌عنوان متولی این حوزه، جلوی خروج این خانه‌های تاریخی از فهرست میراث فرهنگی گرفته و احیای آنها در اولویت اقدام قرار داده شود. اکنون، با شروع دولت سیزدهم و حضور شخص رئیس‌جمهور و بازدید میدانی از مناطق بررسی و احیای مجدد طرح تفصیلی در دستور کار قرار گرفته است. طرحی که حالا

به گفته مسئولان در نقطه نهایی قرار گرفته و بزودی نتایج آن پس از بررسی کمیسیون ماده ۵ به شورای عالی شهرسازی و معماری اعلام و سپس برای اجرایی شدن به وزارت راه و شهرسازی اعلام خواهد شد.

معاون عمرانی استاندار فارس در گفت‌وگو با «ایران» اعلام کرد نسخه نهایی این طرح به کمیسیون ماده ۵ برای بررسی داده شده‌است و براساس آن یک کمیته از مشاوران فنی نیز تشکیل شده‌است تا تمامی جوانب اعم از اراضی و اقتضانات آن طرح را مورد بررسی و تحقیق قرار دهند و این کمیسیون نیز نظرات خود را مطرح کرده است و بزودی نتیجه نهایی برای اجرایی شدن طرح به شورای عالی شهرسازی و معماری اعلام خواهد شد. محمود رضایی کوچی با تأکید بر اینکه براساس اجرای این طرح هیچ گونه تخریب

بنای تاریخی خصوصاً در بافت قدیم در دستور کار قرار ندارد، افزود: نه این اقدام صورت خواهد گرفت و نه اجرای این طرح طرفداری دارد. ضمن اینکه برای راحتی خیال تمامی فعالان و دوستداران میراث فرهنگی و محیط زیست که این مسأله در حال حاضر برایشان به صورت یک دغدغه شده است، اعلام می‌کنم حاضر هستیم در فضای عمومی با حضور نخبگان و مشاوران و فعالان این حوزه در خصوص این طرح جلسه برگزار کنیم.

وی با اشاره به اینکه اقدامات انجام شده و برنامه‌های پیش روی طرح تفصیلی توسعه حرم شاهچراغ و سیدعلاءالدین حسین(ع) تمامی جوانب را در نظر گرفته و بدون هرگونه آسیب به بافت تاریخی این شهر زیبا اجرایی خواهد شد، اظهار داشت: طرح تفصیلی حرم شاهچراغ(ع) به این دلیل که شامل مجموعه شاهچراغ و سیدعلاءالدین حسین(ع) می‌شود و شیراز نیز ملقب به سومین حرم اهل بیت علیهم السلام در ایران است و بویژه که در بافت میراثی شهر قرار دارد و اراضی که در حدفاصل دو حرم، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. اینکه هم بتوانیم ورودی‌های هر دو حرم را به شکل مطلوبی ساماندھی کنیم، هم انبیه واجد ارزش تاریخی و میراثی حفظ شود و هم حفظ و ساماندھی هشت امامزاده واجب‌التعمیم دیگرکه در این محدوده نیز وجود دارد، نیازمند طرح جامعی است که تمامی این جوانب را لحاظ کند. در این

طرح ۸ امامزاده مدفون در این محدوده نیز ساماندھی خواهند شد. همچنین نیازهای خدماتی زائران، ساکنین و مجاوران حرم مورد توجه قرار خواهد گرفت. این مسئول با اشاره به اینکه به‌دنبال سفر هیات دولت، مقرر شد مراحل بررسی طرح در استان انجام شده و به شورای عالی شهرسازی منتقل شود خاطر نشان کرد: مشاورین جدیدی علاوه بر مشاورین سابق در شورای عالی شهرسازی مستقر شده و در حال مطالعه روی طرح است. تا همه متغیرها مد نظر قرار بگیرد، هم‌زمان کارگروهی نیز با حضور نماینده استانداری، نماینده استان‌ها، نماینده شهرسازی و نماینده میراث فرهنگی تشکیل شده به‌صورت همگام و منظم این طرح در حال تهیه توسط مشاور را بررسی می‌کنند و نتیجه به کمیسیون ماده ۵ ارسال می‌شود. پیشنهادهای متفاوتی هم در مراحل اولیه طرح ذکر شده و با حضور همه ذی‌نفعان در حال بررسی است، بزودی نسخه نهایی استخراج شده و در کمیسیون ماده ۵ استان بررسی می‌شود.

دارد، اما این به معنای ساخت مجتمع تجاری در این مسیر نیست.

امیری با بیان اینکه این طرح هنوز در مراحل اولیه و کارشناسی قرار دارد و مراحل تصویب استانی را نیز طی نکرده است خاطر نشان کرد؛ این طرح بعد از تصویب استانی به وزارت راه و شهرسازی خواهد رسید و باید منتظر بنامیم که مشاور نظر نهایی را بدهد. میراث فرهنگی نیز براساس کارشناسی‌های انجام شده در گذشته و

حال، نظر خود را اعلام خواهد کرد.

■ **افزایش ظرفیت گردشگری مذهبی و فرهنگی** مدیر کل راه و شهرسازی فارس نیز، یکی از طرح‌های مهم کلانشهر شیراز را طرح توسعه حرم مطهر شاهچراغ(ع) عنوان کرد و گفت: در بحث اجرای این طرح که خواسته جامعه مذهبی این استان دغدغه‌هایی بیان می‌شود که این اطمینان را می‌دهیم اجرای این طرح با حفظ آثار تاریخی همراه خواهد بود.

طالبان افزود: با توجه به اینکه این طرح تحت عنوان طرح ۵۷ هکتاری توسعه حرم مطرح می‌شود این ذهنیت ایجاد شده که بنا است ۵۷ هکتار از فضای پیرامون حرم مطهر تخریب شود در حالی که چنین نیست. ۲۰هکتار از این مساحت ۵۷ هکتاری که فضای باافصل حرم مطهر است و قرار است که یک میزان جزئی به این فضا افزوده شود. وی همچنین ابراز امیدواری کرد که با کمک شهرداری شیراز، میدان توپخانه این شهر نیز هم‌زمان با اجرای طرح توسعه حرم مطهر احیا شود. مدیرکل وقت اداره کل راه و شهرسازی استان فارس نیز در خصوص این طرح تفصیلی گفت: محدوده طرح از شمال خیابان لطفعلی‌خان زند، از شرق خیابان روزبهان از جنوب مجموعه بین‌الحریمین و از غرب خیابان ۹دی، به مساحت تقریبی ۵۷ هکتار است.

جعفر زاهدی درباره ملغی اعلام شدن طرح تفصیلی حرم در سال ۹۳ و نیاز به مصوبه جدید شورای عالی شهرسازی افزود: در خصوص مقررات شهرسازی نظیر طرح‌های جامع و تفصیلی مطابق قوانین مجلس شورای اسلامی، مسئولیت وضع مقررات از طرف قانونگذار به شورای عالی شهرسازی و معماری سپرده شده است و این شورا، مرجع تصویب این گونه مقررات محسوب می‌شود.

وی با بیان اینکه مصوبه شورای عالی شهرسازی، در محدوده ۵۷ هکتاری طرح تفصیلی مصوب بافت فرهنگی – تاریخی شیراز اجازه تخریب گسترده را نداده است، خاطر نشان کرد:

آخرین مصوبات این شورا هم تأکید بر حفظ بافت تاریخی دارد. در نتیجه هر تصمیمی خلاف این مصوبات، بدون اخذ مصوبه جدید از شورای عالی

یا مرجع دیگری که شورای عالی تعیین کرد، قانونی نخواهد بود.

این مسئول با اشاره به اینکه در سال ۱۳۹۹ مصوبه‌ای از سوی شورای عالی شهرسازی و

معماری تصویب شده که سیاست‌های حاکم بر این محدوده را با تأکید بر حفظ بافت منطقه مشخص کرده است و در حال حاضر این آخرین مصوبه ملاک عمل است، افزود: در حال حاضر، وزارت راه و شهرسازی، مطالعاتی را تحت عنوان طرح تفصیلی اجرایی حرم شاهچراغ(ع) و بافت پیرامونی در دست تهیه دارد که پیشرفت‌های خوبی داشته و به‌نظر می‌رسد اگر استان بتواند مراحل تصویب آن را با سرعت بیشتری برای تصویب این طرح در شورای عالی شهرسازی و معماری انجام دهد، بسیاری از مشکلات مجاوران و زائران و نیز نیازهای حرم‌های مطهر شاهچراغ(ع) و سیدعلاءالدین حسین(ع) و سایر امامزادگان مدفون در بافت تاریخی شیراز برطرف خواهد شد.

وی درخصوص درهم تنیدگی بافت تاریخی و فرسوده در حاشیه حرمین شریف با ذکر این نکته که پیرو مصوبات شورای عالی معماری و شهرسازی ایران در ۲۹ تیرماه ۱۳۹۴، کل محدوده پروژه ۵۷ هکتاری جزو بافت فرهنگی – تاریخی شیراز است، بیان کرد: در بافت تاریخی مذکور تعداد ۳۳۵ پلاک تاریخی وجود دارد که مساحتی بیش از یک سوم کل مساحت محدوده را به خود اختصاص داده‌اند و برنامه طرح، حفاظت و احیای اینبه‌تاریخی در خدمت نیازهای فرهنگی، مذهبی، اقامتی، پذیرایی، آموزشی و درمانی با اولویت در آستان مقدس و ساکنان محدوده پروژه است.

وی وجود سومین حرم اهل بیت(ع) در کنار تراکم آثار میراث فرهنگی محدوده ۵۷ هکتاری را پتانسیلی بالا برای تعریف مقصد گردشگری مذهبی، تاریخی و فرهنگی دانست و خاطر نشان کرد: تنها بافت تاریخی مذهبی باقی‌مانده حرم‌های اهل بیت(ع) در ایران، بافت تاریخی پیرامونی حرم شاهچراغ(ع) است چراکه تقریباً بافت‌های تاریخی اطراف حرم امام رضا(ع) در مشهد و حضرت معصومه(س) در قم تخریب شده‌اند.

مدیرکل شهرسازی استان فارس، حلقه مفقوده گردشگری استان فارس را «اقتصاد گردشگری مذهبی» دانست که از ابعاد مختلف می‌تواند نتیجه بخش باشد و اظهار داشت: برندسازی از خانه‌های تاریخی و ایجاد ارزش افزوده برای سراهای اقامتی و پذیرایی زوار حرم سوم اهل بیت(ع)، کارآفرینی برای مجاوران حرم در تغییر کاربری بناهای تاریخی به زائرسرا و خدمات زوار

در مقیاس ملی و بین‌المللی از ظرفیت‌های گردشگری تاریخی - مذهبی در استان فارس محسوب می‌شود.